

Musik er vigtig for børns læring

af Erik Lyhne, VIA University College,
Læruddannelsen i Aarhus

Musik spillede en stor rolle for Ritts far livet igennem.

Ritt kunne godt lide at lave lektier.

Du er opvokset i en arbejderfamilie, hvor der alligevel var plads til et klaver i jeres lille lejlighed. Hvordan er det at være opvokset med musik?

Min far var børnehjemsbarn, og han havde en drøm om at komme til at arbejde med musik i sit videre liv. Hans største ønske og bedste julegave var en mundharmonika, som han spillede på. Han kom dog ikke til at arbejde med musik, nok fordi børnehjemmet var så realistisk, og man kunne se, det ville være svært at forsørge en familie med musik; så i stedet fik han en snedkeruddannelse. Når han kom hjem fra arbejde, satte han sig og spillede efter gehør på klaveret, og vi gik rundt og småsang til. Min far syntes, at vi skulle lære at spille klaver; så vi gik til spil hos hr. Mortensen og skulle øve 45 minutter hver dag, hvorefter han kom og hørte, hvordan vi havde øvet skalaerne. Jeg syntes, det var tungt at sidde og øve skalaer, og jeg ville egentlig gerne bare spille ligesom min far - spille melodier og ikke lære alt det indviklede. Vi havde desværre ikke en spilletæler med samme viden om børn, som musikpædagoger har i dag, hvor man i højere grad kan få lov selv at sidde og lege med klaveret.

Har din far givet jer en form for musikalsk opdragelse?

Ja, det kan man godt sige. Han var meget glad for musik, og til jul ønskede han sig altid en særlig plade. Det var en fast tradition, at vi søndag morgen fik lov til at gætte musik. Min far spillede noget, og så skulle vi sige, hvad det var. Det gik godt, når det eksempelvis var 'Danse Macabre', hvor vi tydeligt kunne høre knoglerne, der raslede, og hanen, der

galede, mens anden musik var sværere at gætte. Men så prøvede min far at lære os lidt om, hvad vi skulle lytte efter.

Musik taler til følelserne

Hvad betyder det for en familie, at man på den måde har musikken som samlingspunkt?

Det betyder i hvert fald, at man giver plads til følelser. Der er meget musik, som taler direkte til følelserne, uden at man behøver at kunne sætte ord på det. Det tror jeg var med til at give os oplevelsen af, at vi gennem musik kunne få nogle oplevelser, som vi ikke så nemt kunne få på anden vis. Jeg var i sin tid meget glad for Tjajkovskijs b-mol koncert. Hvis jeg overhovedet kunne få lov at bestemme, ønskede jeg ofte, at min far spillede den. Den havde sådan en storhed over sig. Min far spillede også Finlandia og fortalte om, hvordan Sibelius havde skrevet den med henblik på at give finnerne en identitetsfølelse, og hvordan vi kunne høre det i musikken. I dag er det sådan, at mit yndlingsstykke af alle yndlingsstykker er Sibelius' violinkoncert. Det er simpelthen det bedste.

Har du haft nogle musikalske oplevelser i folkeskolen, som har sat sig spor?

Jeg kan huske, at vi sang meget. Både morgensang, fædrelandssange og salmevers, som vi lærte udenad og skulle forklare. Musik, og især sang, indgik i en stor del af vores undervisning og nærmest i alle fag. Salmeversene var svære at forstå, og det, jeg husker bedst i dag, er melodierne. Det var dem, der virkelig sagde mig noget.

Ritt er født 1941, lærereksamen fra Statseksamen på Endrupborg i 1962, samt studier i historie ved Syddansk Universitet fra 1968. Folkeskolelærer 1964-70, i samme periode skolebogs-konsulent for Gyldendal og Gjellerup. Pædagogisk rådgiver for AOF, Fyns Amt fra 1968, seminarieadjunkt ved Odense Seminarium 1970-82.

MF 1971-98 og 2001-05. Undervisningsminister i 1973 og 1975-78, socialminister i 1979-81 samt fødevarerminister i 2000-01. Danmarks kommissær ved EU med ansvar for miljø 1995-99. Socialdemokratisk overborgmester i København 2006-09.

Udvalgte publikationer: Ritt, Erindringer, 2015, Min Mor er Død (red. s.m. Anne Linnet, Christine Antorini og Hanne Vibeke Holst, 2010), Ritt og Søren - samtaler om krig og kærlighed (af Martin Krasnik, 2009) (red.), Mit København (2005) (red.), Til venner og fjender (s.m. Lars Lundgaard, 1982). Strid - politiske taler og artikler (1979), lærebøger til skolebrug. www.ritt.dk

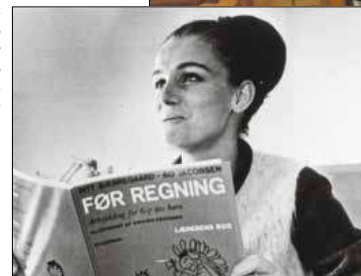
Ritt på seminarietur til Gotland

Ritts bror Nels ved klaveret i barndomshjemmet.

Ritt med FØR REGNING, som sammen med FØR DANSK var et banebrydende undervisningsmateriale på tidspunktet og en stor succes i ca. 20 år.

Der er meget musik, som taler direkte til følelserne, uden at man behøver at kunne sætte ord på det.

I din bog nævner du din tidligere lærer, frøken Petersen, som en rollemodel for dig. Hvad betyder det for børn at have sådan en lærer og rollemodel?

For os 36 børn i klassen betød det rigtig meget. Frøken Petersen havde den evne, at hun både kunne være sød ved sådan en som mig - den flittige med støttende forældre derhjemme - og være der for de andre elever, som ikke havde den samme støtte i hjemmet, og som kom bagetter med lektierne. Det betød, at hendes klasse klarede eksamenerne meget bedre end andre klasser på skolen.

Musik en integreret del af undervisningen

Har du brugt musik og sang i din tid som lærer?

Da jeg kom ud som lærer og fik job i 1960'erne, var der meget fokus på, at bevægelse og musik var vigtigt for børns læring. Det var på mange måder en tid, hvor musik var en integreret del af, hvordan man havde med de mindre klasser at gøre. Derfor sang vi, og både eleverne og jeg syntes, det var sjovt. Jeg havde også en tromme, og børnene spillede på forskellige små instrumenter. Når jeg havde de små klasser, kunne jeg godt lide at fortælle de gamle sagn og syngte de sange, der passede til. For eksempel sagnet om kong Skjold og den tilhørende sang, som vi lærte udenad. Når vi tog på tur med børnene, sad vi i bussen og sang dem alle.

Hvordan synes du, musikken virkede på børnene?

Jeg tror, at det gav en form for sammenhold. Børnene kunne sangene udenad. Måske glemte den enkelte en linje hist og her, men når de så hørte dem ved siden af syngte, var de alligevel med. Ved at synge sammen var den enkelte ikke så udsat, selvom ikke alle var lige dygtige til versene. Det giver sammenhold at synge sammen med andre. Den oplevelse har jeg selv fået, da jeg sang i kor, mens jeg gik på seminariet. Det giver en helt anden oplevelse at synge sammen med andre, fordi det forstærker ens egen stemme og giver en oplevelse af at være sammen. Jeg tror, at musik kan være med til at understrege nogle af de ting, man ellers lærer.

Brug morgensangen konstruktivt

Når du ser tilbage på din egen skoletid, din tid som lærer og frem til dag, synes du så, at der har været en nedadgående kurve for sangfaget?

Jeg synes i hvert fald, at det er en dårlig undskyldning, hvis man i dag siger, at der ikke er tid til sang, fordi man så kommer bagud med de andre fag. I praksis tager det måske 5-10 minutter at synge morgensang. De minutter bruger man alligevel på at få fred og ro i klassen og gøre klar til undervisning. Da jeg var overborgmester, besøgte jeg Utterslev skole, som havde et problem med at få forældrene ud af skolen igen, når de afleverede deres børn. Derfor

indførte man fast morgensang sammen med forældrene, og så var det naturligt, at når børnene gik til time, gik forældrene hjem. Det var en konstruktiv måde at bruge morgensangen på.

Som lærer skrev du bøgerne 'Før regning' og 'Før dansk'. Hvad var din motivation for disse bøger?

Da jeg gik på seminariet, kom vi ud på en skole i et halvt år. Jeg kom til Bornholm, hvor jeg skulle have en 1.- og 2.-klasse på en forskole, og jeg anede intet om begynderundervisning. Jeg havde altid troet, at jeg skulle undervise store børn. Derfor brugte jeg hele sommerferien på at sætte mig ind i, hvordan den opgave skulle gribes an. Efterfølgende blev jeg optaget af, hvad man kan i begynderundervisningen, og hvordan børnene får mest glæde og gavn af den.

Leg og læring

Tog du og din medforfatter Bo Jacobsen udgangspunkt i andre principper end mange af tidens skolebøger?

Det, Bo Jacobsen og jeg havde fokus på med 'Før dansk' og 'Før regning', var at lære eleverne noget helt basale elementer. Da jeg kom til Bornholm, var der ingen af børnene, der havde lært at læse hjemmefra. De vidste ikke, hvad der var op og ned, venstre og højre, og de var i tvivl om, hvordan man fulgte en linje. På den baggrund havde bøgerne

blandt andet fokus på at lære børnene at følge en rækkefølge samt følge og fortsætte et handlingsforløb. De grundlæggende elementer blev præsenteret i en bog med en tilhørende lærervejledning i, hvordan lærerne kunne lege disse elementer ind i undervisningen. Bøgerne blev brugt rigtig meget i mange år.

Du beskriver i din bog, at man trængte til lærere, der lyttede til børnene og levede sig ind i deres verden. Hvad er dine tanker om det?

Det er tydeligt, at børn kommer med meget forskellige oplevelser hjemmefra. Når man som lærer modtager en klasse med små elever, er der stor forskel på, hvor engagerede forældrene har været i dem og deres liv. Som lærer må man gå ind i den enkelte elevs udgangspunkt. Det gjorde frøken Petersen også, og selvom hendes type undervisning var helt anderledes, ville jeg gerne lade mig inspirere af hendes grundindstilling.

Hvad skal en god lærer kunne for at fange børnene?

En god lærer skal jo kunne rigtig meget. Man skal selv være engageret, være godt inde i stoffet, skal kunne finde på sjove og spændende aktiviteter for børnene og have en udpræget opmærksomhed i forhold til de små menneskeliv, som man har med at gøre.

Kreative processer viser sig mange steder i den viden, der opnås, og det er der næppe grund til at måle.

Undervisningsportal til faget musik

Spil

Dans

Lyt

Syng

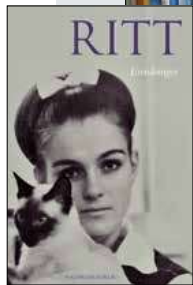
Bestil et 30 dages prøveabonnement på admin@dansksang.dk

dansksangdigital.dk

- ◆ Digitale undervisningsaktiviteter og en sangbank med bl.a. akkompagnement-funktion
- ◆ Instruktionsvideoer og audiofiler
- ◆ Fokus på Fælles Mål

Få adgang til dansksangdigital.dk med et MIX Abonnement

Kreative processer er vigtige

Hvad synes du, at musiske og æstetiske oplevelser betyder for børn?

Jeg tror, at musik og æstetik kan præsentere oplevelser, som nogle gange er uventede for børn. Det er meget forskelligt, hvordan musik taler til børn. Da jeg selv underviste, spillede jeg nogle gange en plade, og så skulle eleverne tegne det, de oplevede. Nogle gange kunne de omsætte deres oplevelser på papiret, og nogle gange var det ikke nødvendigt – det kunne også bare være en musisk oplevelse, de havde for dem selv. Kreative processer er vigtige, og Danmark har haft et internationalt renommé for, at uddannelsesinstitutionerne styrkede de kreative evner hos børnene.

Hvad kan musik, som andre fag ikke kan?

Musik kan give nogle følelsesmæssige og stemningsmæssige oplevelser, som ikke så meget andet kan tilbyde. Men for mig er det en væsentlig pointe, at de kreative fag i det hele taget kan noget særligt. Noget kan være mere visuelt begavede og få de samme oplevelser med billedkunst. Jeg tror ikke, at man i vore dage skal være så bekymret for musikken. Hvis man ser på de unges interesse for musik – de, der laver bands, går i musikskole og lytter til musik – så er der jo mange flere, end der var i min barndom. Og de er også meget bedre til det. Vi lever i en tid, hvor musik spiller en stor rolle. Dylan har lige fået Nobels litteraturpris, hvilket er første gang i

historien, at en musiker får netop den pris. Det viser noget om, hvor stærk musikken er i dag.

Det musiske blomstrer igen

Kreative processer kan være svære at måle, og i Danmark kan man have en oplevelse af, at PISA-målinger er styrende for mange af de fokusområder, der er i skolen. Hvordan kan man måle det umålelige?

Kreative processer viser sig mange steder i den viden, der opnås, og det er der næppe grund til at måle. Generelt tror jeg, at det er sådan, at folkeskolen konstant vil være præget af forskellige svingninger. Da jeg blev lærer, fik vi lov at bryde igennem med noget nyt, fordi det var åbenlyst, at den sorte skole trængte til fornyelse. Nogle steder gik den bevægelse så vidt, at eleverne ikke vidste, hvor på kortet Randers eller Odense lå. På den baggrund har man set et behov for at stramme op på elevernes faktuelle viden, og måske har man haft en tendens til at stramme lidt for meget op, og dermed også smide for mange andre elementer ud. Der vil formentlig komme nogle bevægelser i retning af, at vi også har brug for den musikalske del, og på den måde er jeg ikke så bekymret. PISA-undersøgelser har sin tid, og så vil man sikkert blive enige om, at det er for snævert. Jeg er ret sikker på, at det musikalske og kreative vil blomstre op i folkeskolen på ny.

Ved at synge sammen var den enkelte ikke så udsat, selvom ikke alle var lige dygtige til versene. Det giver sammenhold at synge sammen med andre.